

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

PAŹDZIERZE

O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

Przypomnijmy sobie, „jak to ze Inem było”: Inu lub konopie się zbierało, pobijało kijankami, moczyło, międliło, trzepało, czesało... Podczas międlenia, trzepania, czesania Inu i konopi od włókien odpadały ułamki suchych, zdrewniałych łodyg. PAŹDZIERZ to właśnie taki ‘ułamek suchej, zdrewniałej łodygi Inu lub konopi’ lub ‘cała masa takich odpadków’ (podobnie jak marchew: jeden korzeń i zbiorowo o roślinie, uprawie lub zbiorach tej rośliny). Ciekawe jest powstanie formy PAŹDZIERZ. Jeszcze jakieś trzy – cztery wieki temu mieliśmy w powszechnym użyciu rzeczownik PAŹDZIORO (l.mn.: paździora). Oznaczał on ‘ułamek suchej łodygi’. O całej masie takich ułamków mówiło się PAŹDZIERZE – to PAŹDZIERZE, tak jak do dzisiaj: pióro, pióra i pierze (czyli: To paździerze leżało, gniło itd.). Od tego powstała wtórnie forma dzisiejszej lp., czyli PAŹDZIERZ, mający l.mn. PAŹDZIERZE. Dawniej zatem było: to paździerze, a dziś: te paździerze. W gwarach natomiast utrzymały się stare formy, tworzące całą wielorodzajową rodzinę: jest i paździoro, i paździor, i paździora, i to paździerze. Wiele też było i jest przymiotników: paździerzy, paździerzny, paździerzysty i paździerzowy – najlepiej znany, bo utrwalony w nazwie płyty paździerzowej. Dziś mówi się potocznie PAŹDZIERZ o czymś bezużytecznym, starym lub pozbawionym wszelkiej wartości, ale to właśnie płyta paździerzowa jest jednym z pierwszych materiałów, które dziś nazywamy ekologicznymi: bezużyteczne odpadki zostały wykorzystane do wytworzenia przydatnego i wydajnego materiału izolacyjnego, stosowanego w budownictwie i meblarstwie.